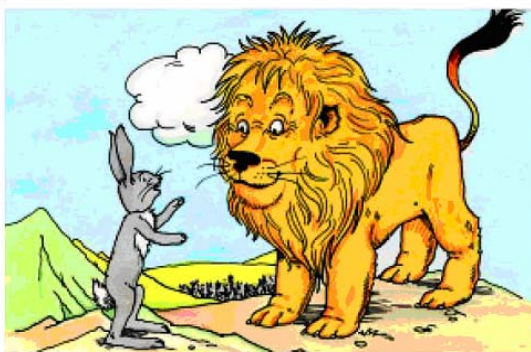
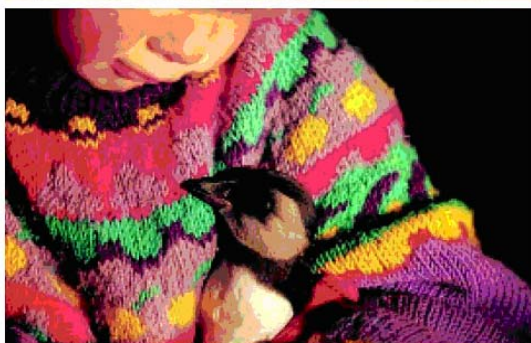

PIRLS Čítanka

Svět
přírody

PIRLS

Progress in International
Reading Literacy Study

Main Survey 2001

Obsah

Část 1

Zajíc oznamuje zemětřesení

Povídka od Rosalind Kervenové

1

Část 2

Noci papuchalků

podle Bruce McMillana

6

Zajíc oznamuje zemětřesení

Rosalind Kervenová

Byl jednou jeden zajíc, který se stále něčeho obával. „Proboha,“ mumlal celé dny, „božítku, božítku můj.“
Nejvíce se obával toho, že může přijít zemětřesení. „Když přijde,“ říkal si, „co se mnou bude?“

Jednou ráno se toho obzvlášť obával, když v tom kousek vedle něj spadl ze stromu obrovský kus ovoce – BUM! – celá země se zachvěla.

Zajíc povyskočil.

„Zemětřesení!“ křičel.

Běžel přes pole varovat své bratrance a sestřenice.

„Zemětřesení! Zachraň se, kdo můžeš!“

Všichni zajíci opustili pole a bezhlavě ho následovali.

Běželi přes louky, přes lesy a řeky do kopců, aby varovali ostatní.

„Zemětřesení! Zachraň se, kdo můžeš!“

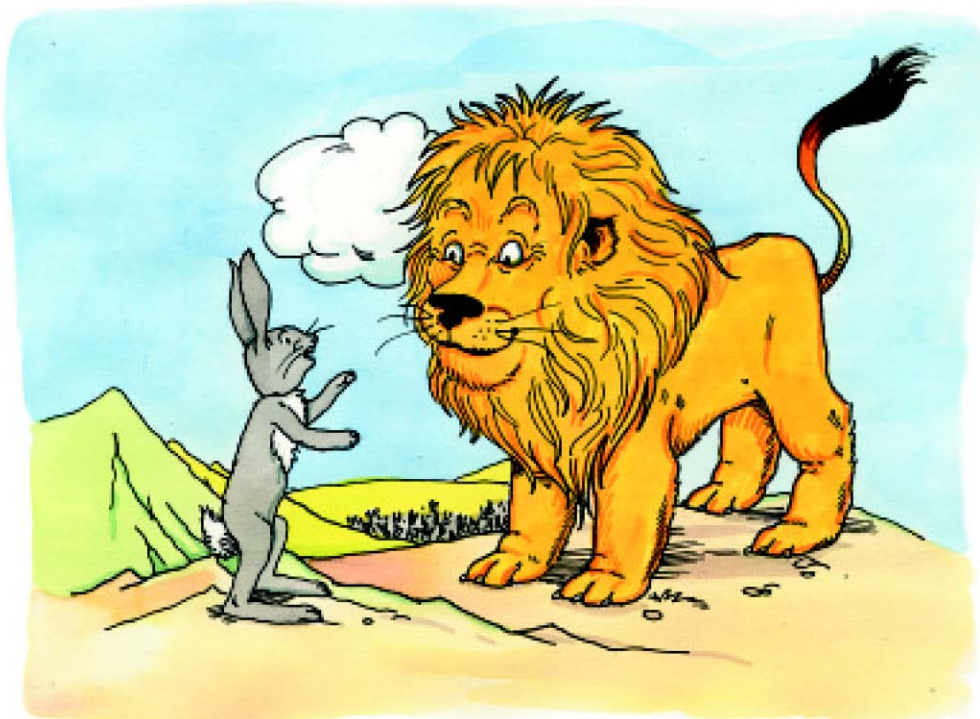
Všichni zajáci opustili řeky, louky, kopce a lesy a bezhlavě ho následovali.

Když dorazili k horám, bylo jich deset tisíc a vyřítili se jako bouře nahoru na svahy.

Brzy dorazili na nejvyšší vrchol. První zajíc se nejprve upřeně podíval za sebe, jestli se zemětřesení blíží, ale viděl jen spoustu uhánějících zajíců.

Pak se podíval před sebe, ale viděl jen hory a údolí a v dálce se třpytící moře.

Jak tam tak stál a hekal, objevil se lev.

„Co se děje?“ zeptal se.

„Zemětřesení, zemětřesení!“ blábolili všichni zajíci.

„Zemětřesení?“ zeptal se lev. „Kdo ho viděl, kdo ho slyšel?“

„Zeptej se jeho, jeho se zeptej!“ křičeli všichni zajíci a ukazovali na toho prvního.

Lev se otočil k zajíci.

„Prosím, pane,“ řekl zajíc stydlivě, „seděl jsem v klidu doma a najednou hrozná rána, až se země zatřásla; věděl jsem, že to musí být zemětřesení, pane, tak jsem běžel co nejrychleji varovat ostatní, aby si zachránili život.“

Lev se podíval na zajíce svýma hlubokýma moudrýma očima.

„Milý brachu, budeš tak statečný a ukážeš mi, kde se ta hrozná katastrofa stala?“

Zajíci sice chyběla ta správná odvaha, ale cítil, že může lvovi věřit.

Plaše vedl lva zpátky dolů z hor a kopců, přes řeky, louky, lesy a pole, až se nakonec ocitl doma.

„Tady je to místo, kde jsem zemětřesení slyšel, pane.“

Lev se upřeně díval kolem a velmi brzy zaregistroval obrovský kus ovoce, který předtím tak hlučně spadl ze stromu.

Sebral ho do úst, vyšplhal na skálu a upustil ho na zem.

BUM!

Zajíc poskočil. „Zemětřesení! Honem, utíkejte, je to tu zase!“

Ale najednou si uvědomil, že se lev směje. A pak najednou uviděl kus ovoce kutálející se u svých nohou.

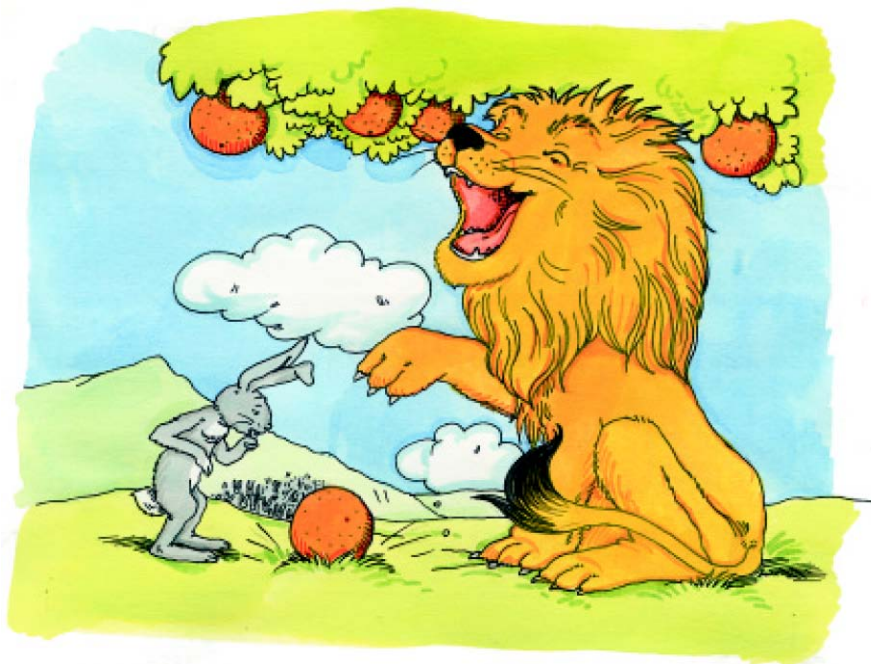
„Ach,“ šeptal, „takže to nebylo opravdové zemětřesení, že ne?“

„Ne,“ řekl lev, „nebylo a ty ses nemusel ničeho bát.“

„Jsem to ale *hlupák!*“

Lev se pousmál. „Nevadí, milý brachu. Všichni, i já, se někdy bojíme věcí, které nechápeme.“

Zajíc odhopkal na vrchol hory, kde stále ještě čekaly tisíce zajíců a řekl jim, že teď mohou jít klidně domů.

Zajíc oznamuje zemětřesení podle staré indiánské povídky. © Rosalind Kerven. Poprvé publikováno v *Legends of the Animal World* (Cambridge University Press 1986).

Konec části 1.

Nyní si vezmi svůj sešit s otázkami.

Noci papuchalků

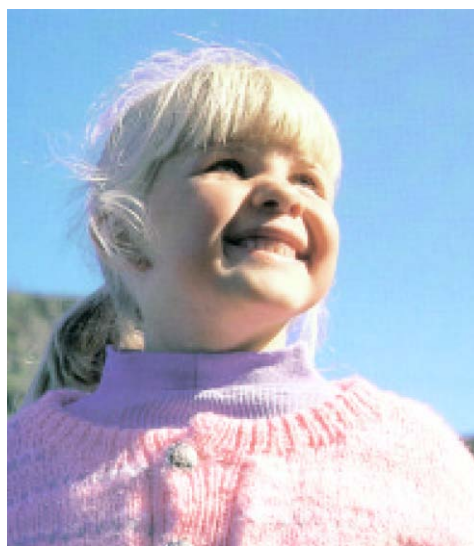
Bruce McMillan

Každým rokem navštěvují islandský ostrov Heimaey černobílí ptáci s oranžovými zobáky. Říkají jim papuchalci. Díky svým zářivým zobákům a nemotorným pohybům dostali přezdívku „klauni moře“. Papuchalci jsou při vzletání a přistávání neohrabaní letci, protože mají baculatá tělíčka a krátká křídla.

Halla žije na ostrově Heimaey. Z vysokého útesu nad mořem prohledává každý den očima oblohu. Jak se tak dívá, vystopuje svého prvního letošního papuchalka.

„Lundi,“ zašeptá si pro sebe. Lundi znamená v islandštině papuchalk.

Zanedlouho je jimi obloha posetá – papuchalci a papuchalci. Jsou všude. Vracejí se ze svého zimního pobytu u moře, vracejí se na Hallin ostrov a okolní neobydlené ostrovy, aby tam nakladli vajíčka a vychovali ptáčátka. Tito „klauni moře“ se rok co rok vracejí do těch samých doupatků. Je to jediná doba, kdy přilétají na břeh.

Halla a její kamarádi přelézají útesy, aby mohli pozorovat papuchalky. Vidí, jak se ptačí páry navzájem oťukávají zobáky. Každý pár, který teď pozorují, se již brzy bude starat o své vajíčko hluboko uvnitř útesů. Až se z vajíček malí papuchalci vylíhnou, rodiče jim budou domů přinášet ryby, aby je nakrmili. Každé ptáčátko vyroste

v mladého papuchalka. Noci papuchalků přijdou, až když každý z nich podnikne svůj první let. I když do nocí papuchalků stále ještě zbývá několik dlouhých týdnů, Halla už přemýšlí, jak přichystat papírové krabice.

Po celé léto dospělí papuchalci rybaří a starají se o svá ptáčata. V srpnu pokryjí jejich doupatka květiny. Rozkvetlé květiny jsou pro Hallu znamením, že čekání na noci papuchalků je u konce.

Ukrytá ptáčátka vyrostla v mladé papuchalky. Nyní nastal čas, kdy Halla a její kamarádi chystají krabice a baterky na noci papuchalků. Počínaje dnešní nocí a po dobu následujících dvou týdnů budou papuchalci odlétat na zimu k moři.

V temnotě noci opouštějí mladí papuchalci svá doupatka, aby se vydali na svůj první let. Vylétají při něm z vysokých útesů a zběsile mávají křídly. Většina ptáčků bezpečně přistane šplouchnutím na mořské hladině. Někteří jsou však zmateni osvětlením vesnice a asi si myslí, že tato světla jsou měsíční paprsky odrážející se ve vodě. Každou noc tak ve vesnici ztroskotají na zemi stovky papuchalků. Ptáčci nejsou schopni z rovného povrchu opět vzlétnout, a tak pobíhají kolem a snaží se schovat.

Halla a její kamarádi tráví noc co noc hledáním bezmocných ptáčat, kterým se nepodařilo doletět do vody. Hledají je však i kočky a psi z vesnice. I když papuchalky psi a kočky nedostanou, hrozí, že ptáčky přejedou auta nebo nákladáky. Děti musí najít zbloudilá ptáčata jako první. V deset hodin jsou ulice Heimaey plné pochodujících dětí.

Halla a její kamarádi utíkají zachraňovat papuchalky. Vyzbrojeni baterkami se toulají vesnicí a prohledávají temná místa. Halla vystopovala papuchalka. Běží za ním, chytá ho a opatrně jej pokládá do papírové krabice.

Po dva týdny všechny heimaeyské děti ráno déle vyspávají, aby mohly zůstat v noci vzhůru. Zachrání tak tisíce papuchalků.

Každou noc bere Halla a její kamarádi zachráněné ptáčky domů. Další den pak odnesou krabice plné papuchalků dolů na pláž.

Nyní nastal čas pustit ptáčky opět na svobodu. Halla vypouští prvního papuchalka. Pomalu ho zvedá nahoru, aby si zvykl mávat křídly. Drží ho ve svých rukou, vyhoupne do vzduchu a vypustí přes příboj. Papuchalk krátce zatřepetá křídly a bezpečně přistává na hladině moře.

Den po dni Hallini papuchalci odlétají pryč a s odletem posledních z nich končí letošní noci papuchalků. Halla pozoruje poslední papuchalky, kteří odlétají na zimu k moři, a dává jim sbohem až do příštího jara. Přeje jim šťastnou cestu a volá: „Na shledanou, na shledanou.“

Konec části 2.

Nyní si vezmi svůj sešit s otázkami.

Výňatek z *Noci papuchalků* podle Bruce McMillana. © 1995 Bruce McMillan. Použito se svolením Houghton Mifflin Company. Všechna práva vyhrazena.

PIRLS Čítanka

Svět
přírody

International Association for the Evaluation
of Educational Achievement (IEA)

PIRLS International Study Center
Boston College